

KESKKONNAAGENTUUR

KESKKONNAMINISTEERIUM

www.emu.ee
Eesti Maaülikool
Estonian University of Life Sciences

Ökosüsteemide seisundi ja looduse hüvede üleriigiline hindamine ja kaardistamine –
ELME projekti tulemuste avalik seminar 29.10.2020

Eesti soode seisund ja roll ökosüsteemiteenuste pakkujana

Ain Kull

Tartu Ülikool geograafia osakond

Ain.Kull@ut.ee

Euroopa Liit
Ühtekuuluvusfond

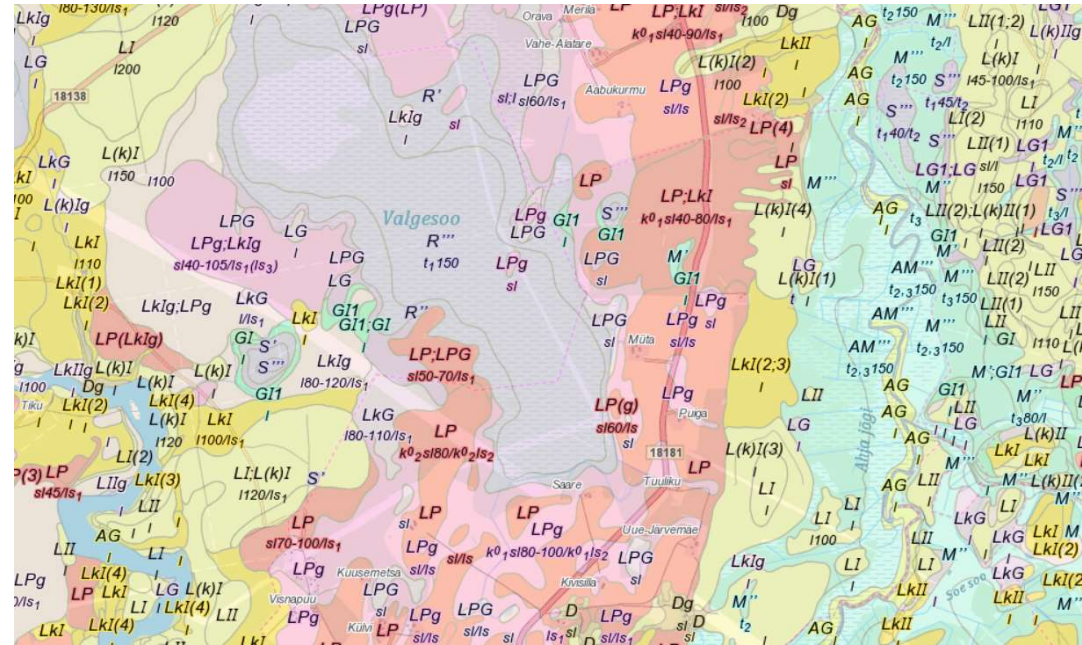
Eesti
tuleviku heaks

KESKKONNAINVESTEERINGUTE KESKUS

Digitaalne mullastikukaart 1:10 000

- Eesti on üks väheseid riike, kus peaaegu kogu territoorium on kaetud nii detailse mullastikukaardiga
- Alus kõigile detailsematele ruumimudelitele ja bilansi arvutustele
- Seadusega kehtestatud piirangud ja toetused seotud mullastikukaardiga
- Majandamisotsused põhinevad mullastikukaardil ja sellega seostatud mullaproovide andmetel

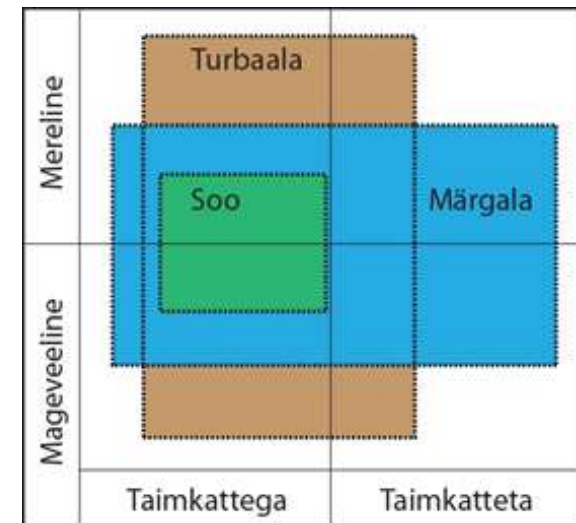
Täiendavalt on Eestis läbi viidud lausaline soode inventeerimine (14797 ala ehk ligi 5% Eesti territooriumist).

Turvasmullad mullastikukaardil

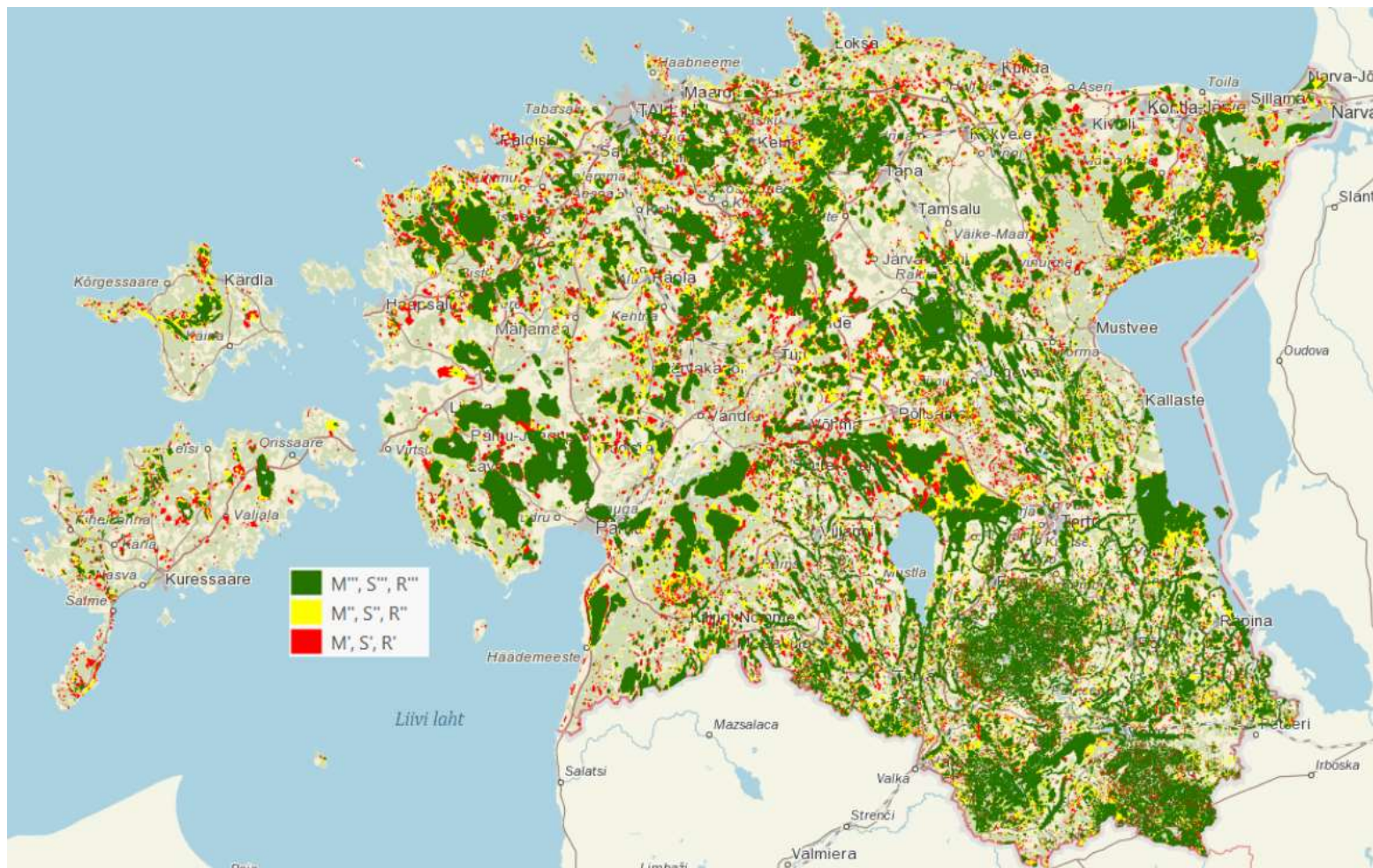
- Turvastunud- ja turvasmullad on Eestis laialt levinud
  - Turvastunud muldade osakaal u. 6,3 %
  - Turvasmuldasid 24,6%, sellest madalsoomuldasid 13,8%, siirdesoomuldasid 3,7 %, rabamuldasid 5,7% ja lammimuldasid 1,4%
- **Kõik need osakaalud põhinevad enne 1990-ndaid koostatud kaartidel**
- Turvastunud- ja turvasmullad on väga tundlikud hüdroloogilise režiimi muutmise suhtes...

... ja hüdroloogiline režiim on väga tundlik turvasmuldade seisundi suhtes

Soo, turbaala ja märgala piiritlemise põhimõtteline skeem (Bragg and Lindsay, 2003 järgi täiendatud)

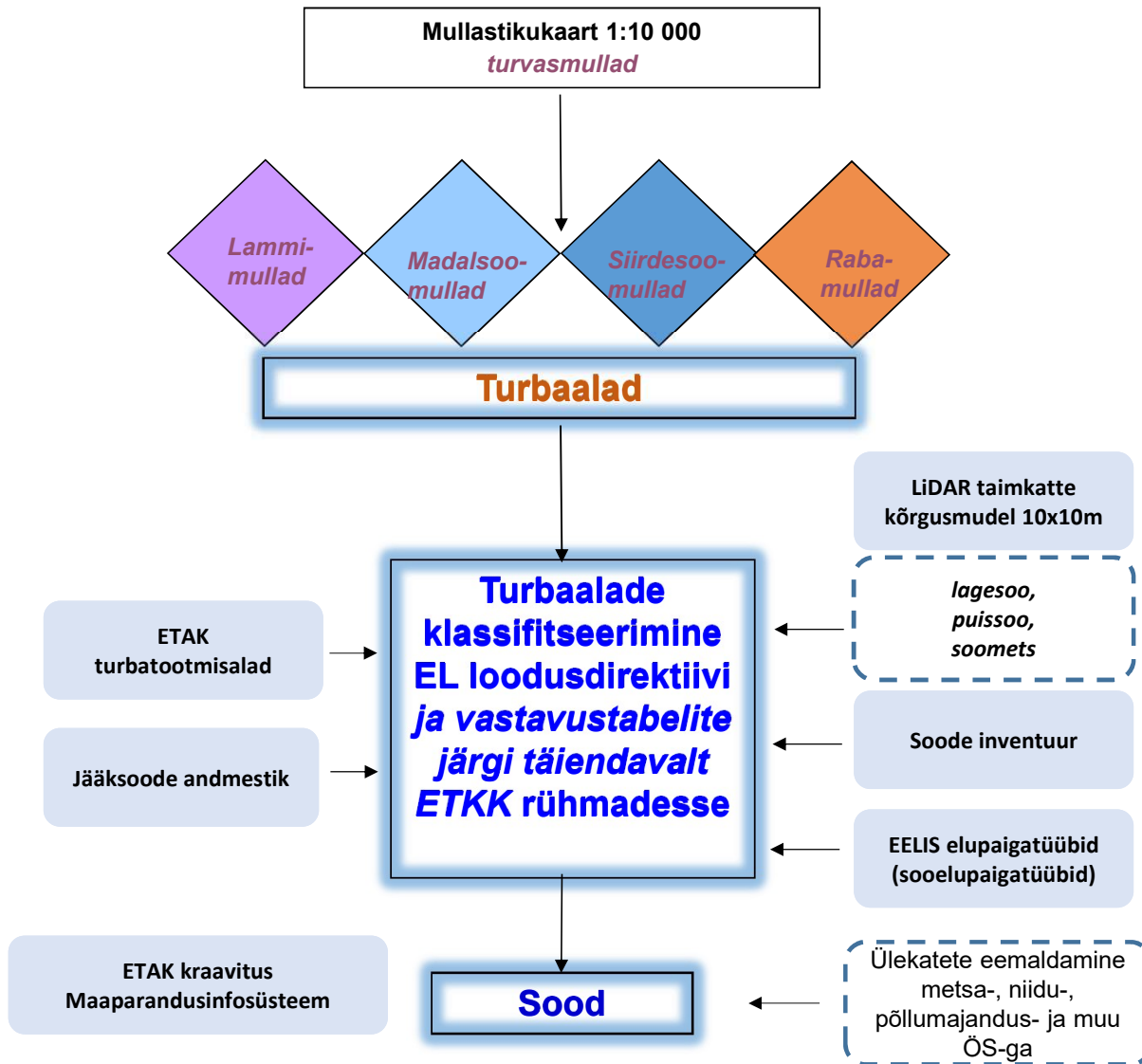

Väga õhukeste, õhukeste ja sügavate soomuldade esinemine

	Pindala, km ²
M', S', R'	1295 (13,3%)
M'', S'', R''	2040 (20,9%)
M''', S''', R'''	6411 (65,8%)
Kokku:	9746

Sooökosüsteemide baaskaardi loomine

Turbaalade puhul säilitati mullastiku originaalandmestiku geomeetria, täiendavalt klassifitseeriti turbaalad neljaks üldklassiks:

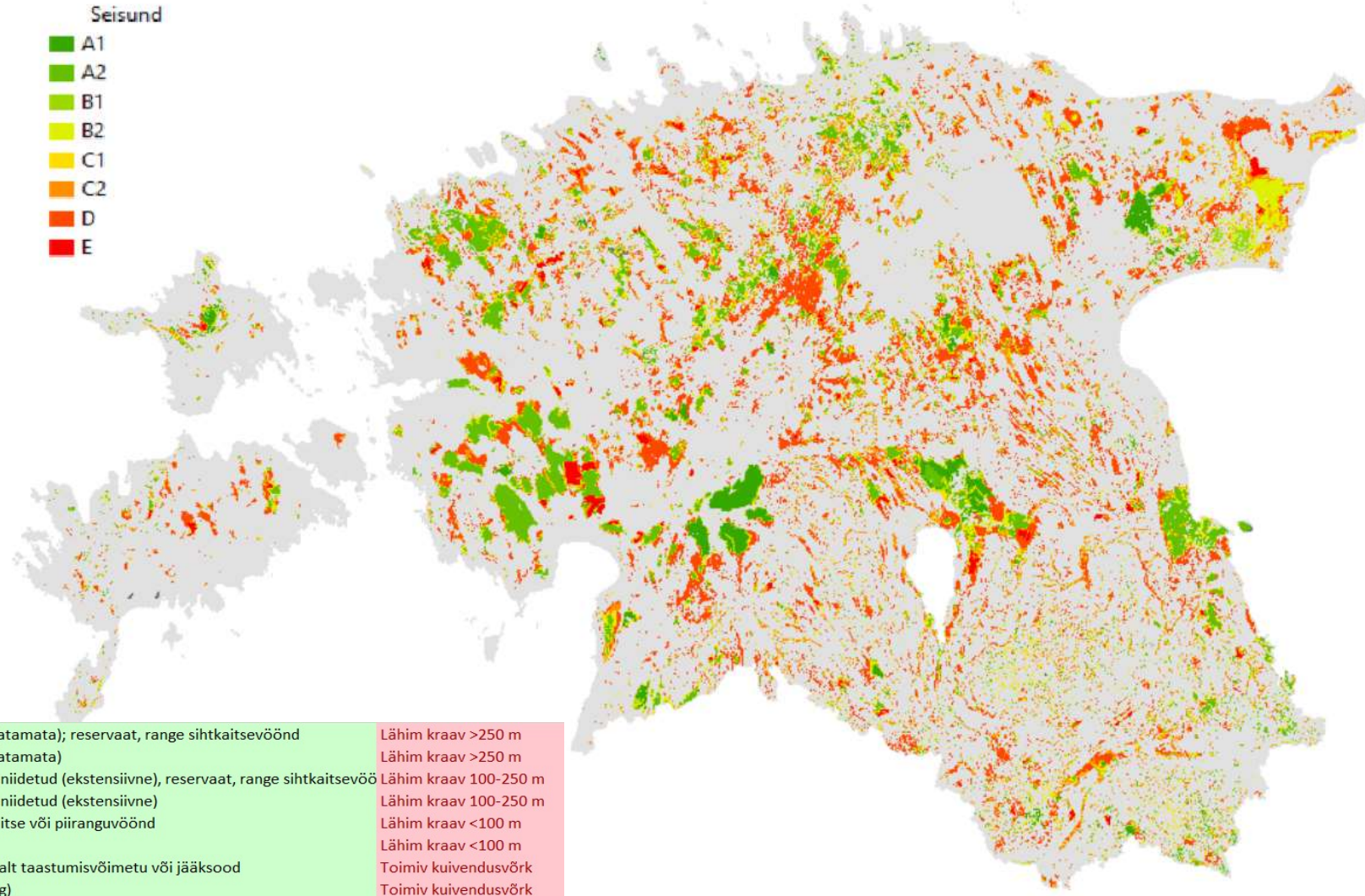
lammimadalsood (41 mullanimetust),
madalsood (223 mullanimetust),
siirdesood (91 mullanimetust) ja
rabad (42 mullanimetust)

Eraldi klassi moodustavad turbaväljad ja jääksood

Turvasmuldade seisund tegelikkuses

Kuivendamata madalsoo- ja siirdesoomuldade säilinud vähem kui 10%

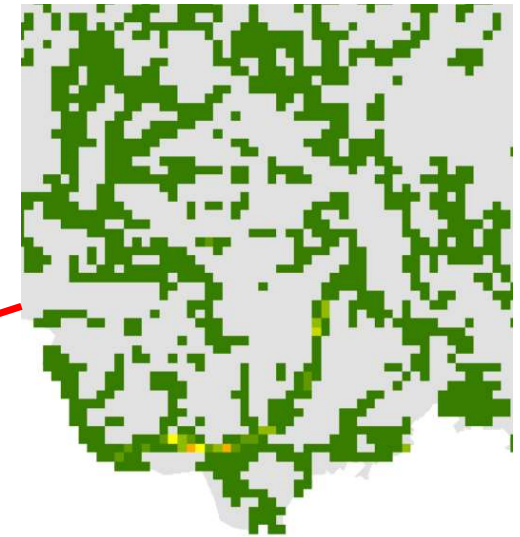
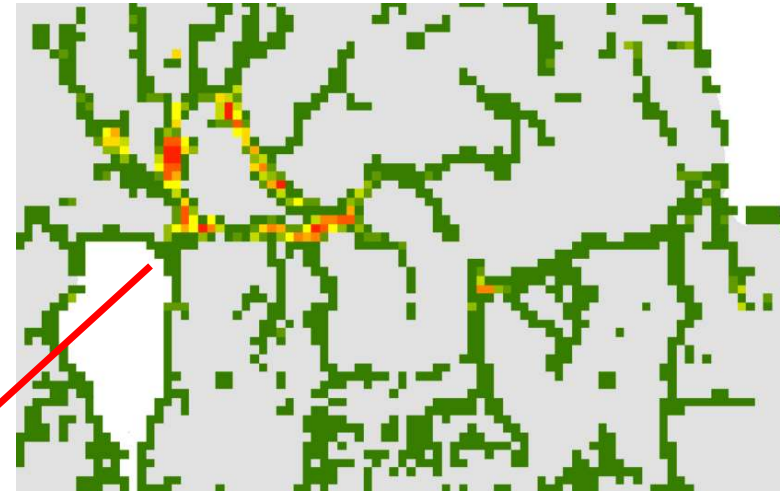
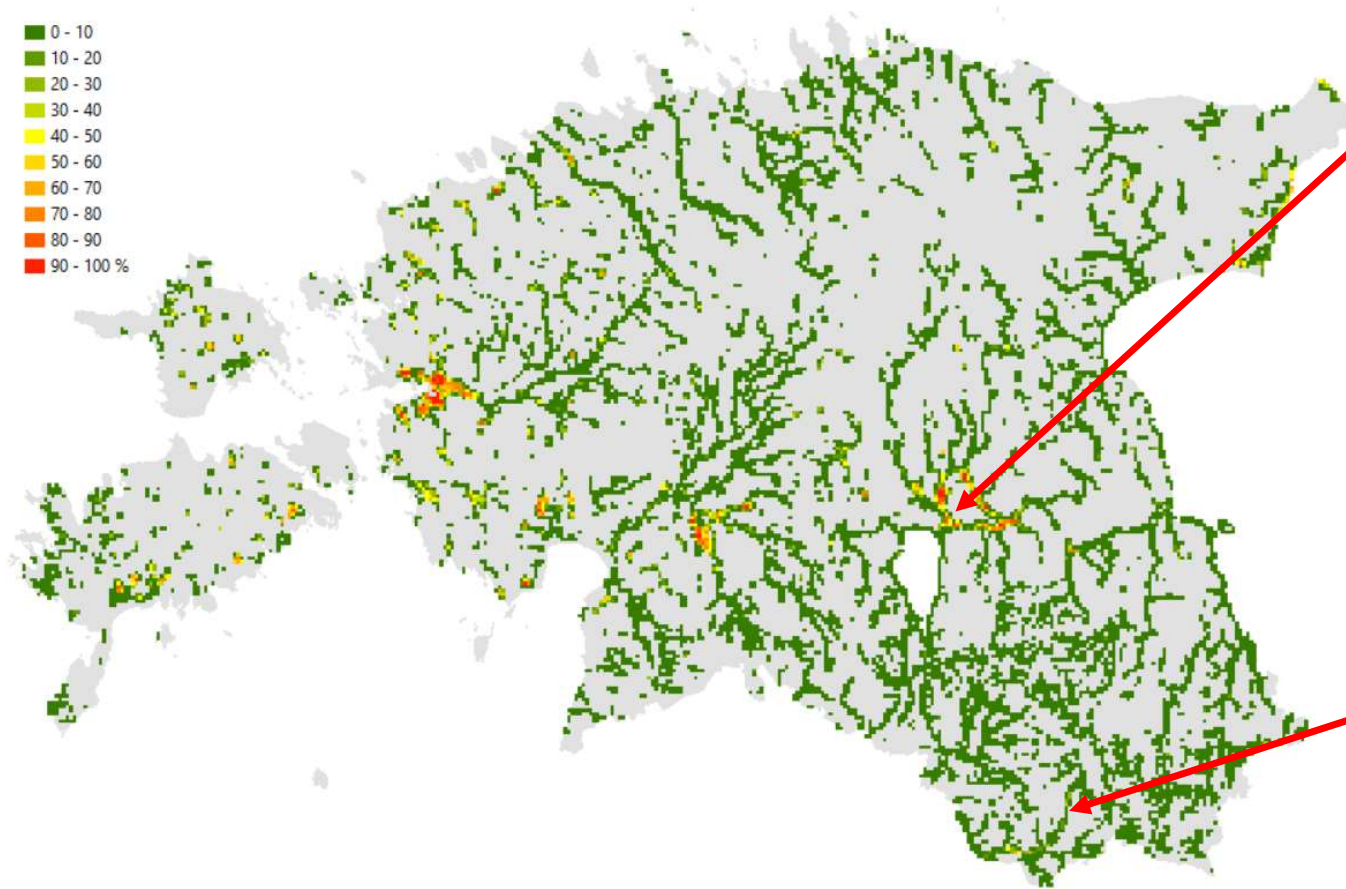
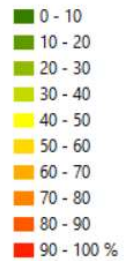
Kuivendamata rabamuldade säilinud ligi 60%

A1	Looduslikus seisundis sood (kuivendamata, raieta, niitmata, karjatamata); reservaat, range sihtkaitsevöönd	Lähim kraav >250 m
A2	Looduslikus seisundis sood (kuivendamata, raieta, niitmata, karjatamata)	Lähim kraav >250 m
B1	Kuivenduse mõjuga sood (või piirdekraaviga sood), karjatamine, niidetud (ekstensiivne), reservaat, range sihtkaitsevöönd	Lähim kraav 100-250 m
B2	Kuivenduse mõjuga sood (või piirdekraaviga sood), karjatamine, niidetud (ekstensiivne)	Lähim kraav 100-250 m
C1	Kuivendusega sood, taastuvad/taastatud sood; reservaat, sihtkaitse või piiranguvöönd	Lähim kraav <100 m
C2	Kuivendusega sood, taastuvad/taastatud sood	Lähim kraav <100 m
D	Intensiivselt majandatud või -kuivendatud (sh. drenaaž), iseseisvalt taastumisvõimetu või jääksood	Toimiv kuivendusvõrk
E	Turbatootmisala või valdavalt hävinud turbakihi ala (nt. põleng)	Toimiv kuivendusvõrk

Reguleerivad teenused

Regulaarselt üleujutusest haaratud lammimuldade osakaal (%)

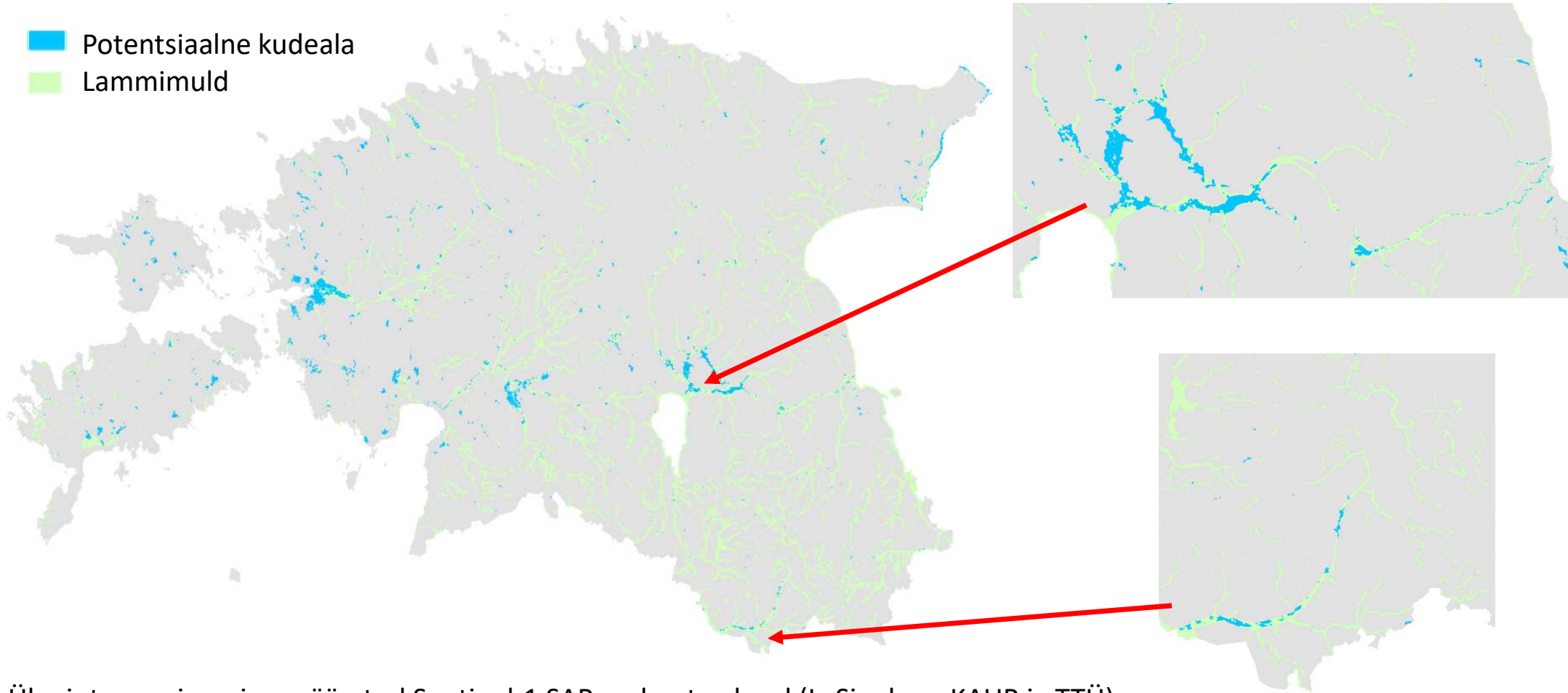

Üleujutuse esinemine määratud Sentinel-1 SAR andmete alusel (L. Sipelgas, KAUR ja TTÜ)

Elupaigateenus

Potentsiaalselt lammil kudevatele kaladele sobivad regulaarselt üleujutatavad lammialad

- Potentsiaalne kudeala
- Lammimuld

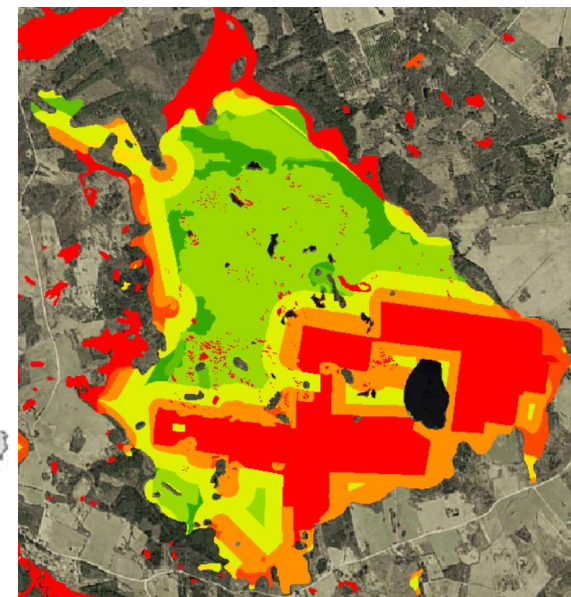
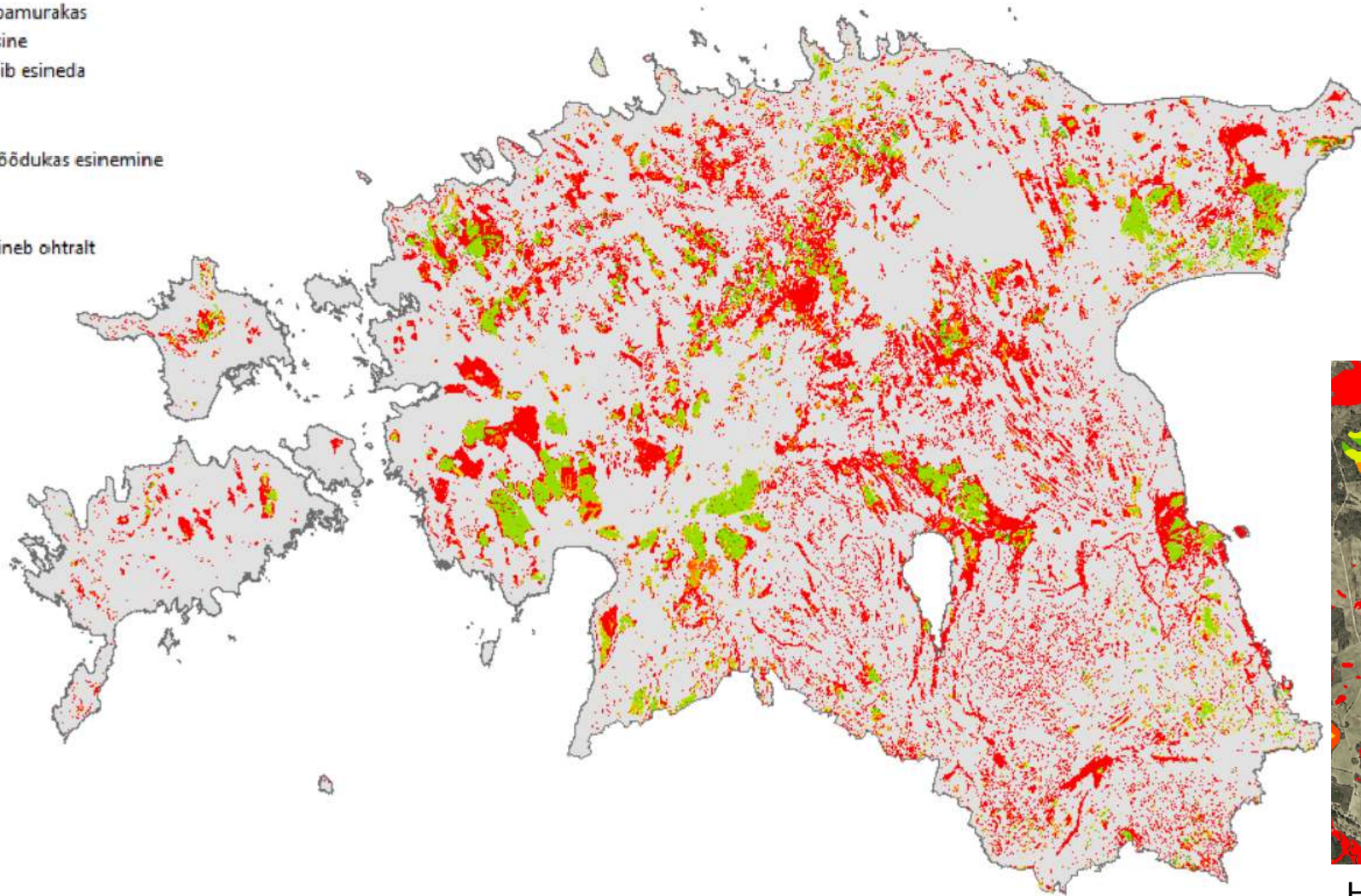

Üleujutuse esinemine määratud Sentinel-1 SAR andmete alusel (L. Sipelgas, KAUR ja TTÜ)

Varustusteenus: rabamuraka potentsiaal

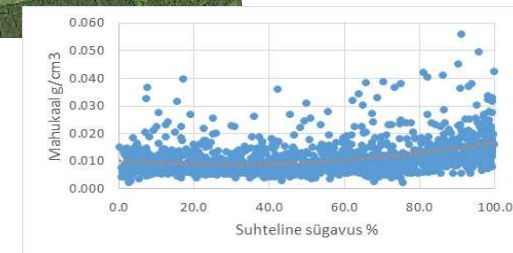
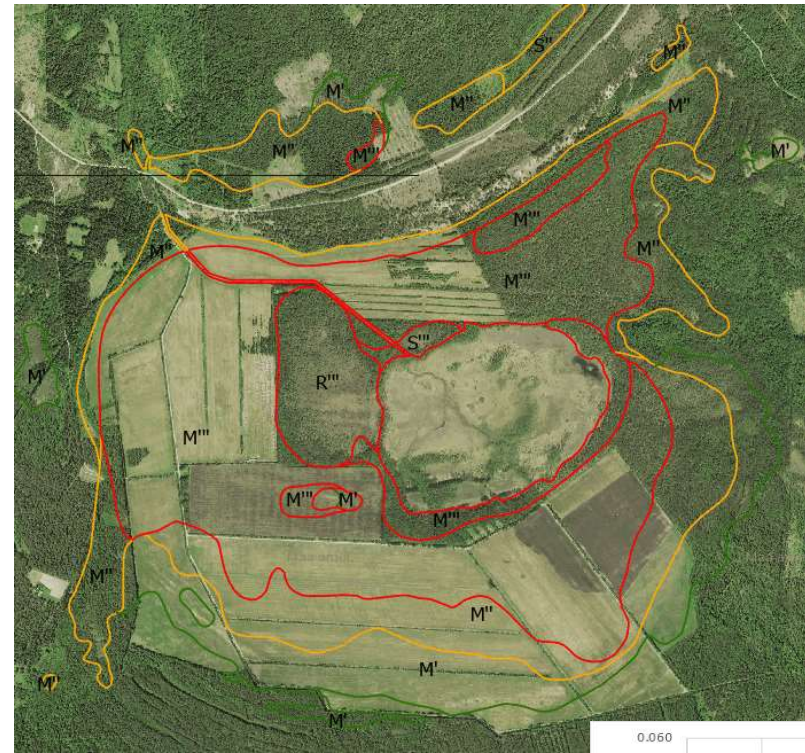
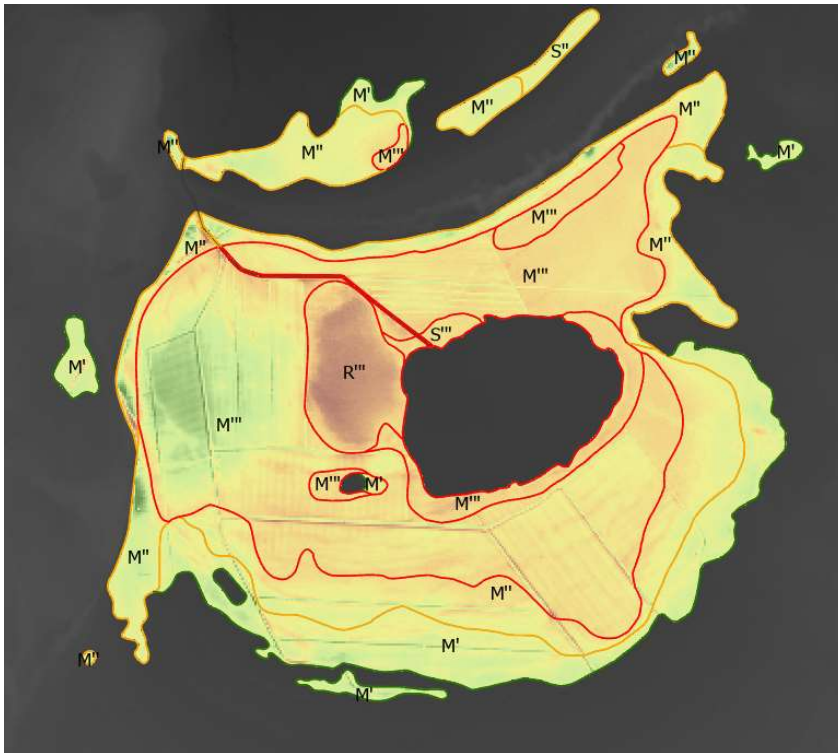
- Rabamurakas
- Ei esine
  - 1 Võib esineda
  - 2
  - 3
  - 4 Mõõdukas esinemine
  - 5
  - 6
  - 7 Esineb ohtralt

Holdre Lagesoo

Kliimareguleerimise teenus: süsinikuvaru

Sood (ja soometsad) on ainsad maismaaökosüsteemid, mis on võimelised aastatuhandeid ühtlaselt ja järjepidevalt atmosfäärist süsinikku siduma ja seda pikaajaliselt mullas (turbas) säilitama.

C varu arvutatakse:

- turbalasundi paksuse,
- sügavusprofiili mahukaalu ja C-sisalduse järgi

Sooökosüsteem: millised ökosüsteemiteenused muutuvad?

Maima jääksoo
korrastamine

Kellele oluline?

- Põllumajandus
  - Toetusmeetmed, piirangud
- KOV, Rahandusministeerium, Siseministeerium
  - Planeeringud ja ehituskeeluvööndid üleujutatavatel aladel ning lammimuldadel, päästevõimekus
- Looduskaitse
- Päästeamet
  - Kuivendatud turvasmullad on väga tuleohtlikud, raskesti ligipääsetavad ja -kustutatavad
- Teadus
  - Soode seisund ja monitooring, jääsoode korrastamine, täpsemad ainevoogude hinnangud ja mudelid
- Riiklik kasvuhoonegaaside aruandlus

KESKKONNAAGENTUUR

KESKKONNAMINISTEERIUM

